

2. Сайко Н. О. Технологія коучингу у роботі соціального педагога. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. № 3. С. 207–214.
3. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах: метод. рек. / авт.-упор. В. Г. Панок, З. О. Гаркавенко, О. Г. Карагодіна, А. С. Шапошнікова. 2-е вид., стереотип. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 78 с.
4. Тітов І. Г. Психологічні передумови становлення світогляду особистості в юнацькому віці. *Психологія і особистість*. 2018. № 1 (13). С. 36–49.
5. Тітов І. Г. Психолого-педагогічні засади розвитку світогляду учнів. *Психологічний і педагогічний дискурс: наукові записки вчених*: зб. матеріалів конф. / за заг. ред. проф. Т. О. Олефіренка. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 191–194.
6. Тітова Т. Є., Крикля К. П. Психологічний супровід адаптації першокурсників до навчання у ВИШІ. *Психологія і особистість*. 2018. № 1. С. 161–170.
7. Яланська С. П., Атаманчук Н. М. Розвиток творчості майбутніх фахівців галузі соціальних та поведінкових наук. Diss. Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021.

ГРУПОВІ МЕТОДИ РОБОТИ ІЗ ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ ГРУПИ РИЗИКУ

Єнгалічева І. В.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ira2100@gmail.com*

У центрі уваги дорослих та фахівців різних сфер діяльності (педагогічної, соціальної, психологічної) знаходяться діти. Діти виховуються та розвиваються у суспільстві та є повноцінними її членами. Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей, що перебувають у групі ризику. Причинами цього є погіршення матеріального стану більшості сімей, зайнятість батьків на роботі, що позначається на вихованні дітей, інтернет залежність дітей, військовий стан в Україні, внаслідок збройної агресії російської федерації тощо. Тому, питання соціальної роботи з окремими категоріями дітей є актуальним і на часі.

З огляду на вищезазначене ставимо за **мету** – дослідити ефективні групові методи соціальної роботи з педагогічно занедбанними дітьми групи ризику. Для вирішення поставленої мети вважаємо за необхідне: дослідити зміст ключових понять «група ризику», «педагогічна занедбаність»; з'ясувати особливості розвитку педагогічно занедбаних дітей та визначити найбільш ефективні групові методи роботи з даною категорією дітей.

У процесі дослідження заявленої мети звернемося до наступних методів наукового дослідження: аналізу джерельної бази для визначення ключових понять «група ризику», «педагогічна занедбаність», узагальнення досліджуваних понять, аналізу групових методів роботи та опису вивченого матеріалу.

Зауважимо, що існує значна кількість наукових публікацій щодо визначення ключових у нашому дослідженні понять. Відтак, у науковому полі поняття «група ризику» визначається як категорія дітей, які відчувають труднощі в навчанні, особистісному розвитку, соціальної адаптації [6]. У доробках науковців та практиків О. Бартош, Г. Золотова, С. Харченко, Н. Холодецька та ін. поняття групи ризику потрактовано як: діти, що мають психологічну і соціальну дезадаптацію та виражається через порушення поведінки; діти, які схильні до негативних зовнішніх суспільних впливів [2]; незахищена соціальна категорія населення, які опинилися у складних життєвих обставинах, що заважає їм успішно соціалізуватись у суспільстві [3, с. 49].

Також існує різноманітність підходів до класифікації дітей, що входять до групи ризику: діти з проблемами у розвитку; діти з проявами соціальної й психолого-педагогічної дезадаптації; діти, які залишилися без опіки батьків; педагогічно занедбані діти; діти, які перебувають в умовах депривації; обдаровані діти та ін. [2; 3]. На думку практичного психолога А. Ліпко різні назви відображають різні точки зору на цю категорію дітей, що, зумовлюють і різні підходи в роботі з ними [5].

У нашому дослідженні ми будемо використовувати поняття «педагогічно занедбані». Дана категорія дітей була об'єктом дослідження як науковців І. Єнгаличевої, Н. Касярум, А. Кузьмінського, В. Омеляненка так і практиків М. Голова, А. Ліпко, Г. Мельник та ін. Відтак, на основі аналізу науково-педагогічних джерел ми визначаємо «педагогічну занедбаність» як «стан, спричинений неправильним підходом до виховання та навчання дитини, для якого характерне відхилення від усталених норм поведінки, що виявляється в невихованості, неуспішності, неосвіченості, дитини, її відставанні в розвитку» [4, с. 36]. А. Ліпко, розглядаючи поняття педагогічно занедбаних дітей (інші назви у дослідженні вченої це «важкі», «важковиховувані», «проблемні»), зазначає, що це діти, які створюють особливі труднощі, проблеми та незручності в роботі і цим виділяються серед «звичайних» дітей. Психологиня стверджує, що оскільки таких дітей важко виховувати, то до них повинні застосовуватися

особливі заходи виховного впливу (нерідко за участю міліції) [5]. Таким чином, ми будемо розглядати поняття «педагогічно занедбаних дітей» як категорію дітей, які мають відхилення норм поведінки, що заважають їм успішно взаємодіяти з оточуючими.

Вважаємо, що у роботі з педагогічно занедбанними дітьми для їх кращої адаптації у суспільстві та взаємодії з оточуючими ефективними є використання групових методів роботи.

Зазначимо, що групові методи роботи – це способи передачі колективного досвіду, який використовується з метою надання дитині допомоги у розвитку її фізичних і духовних сил, формування соціальної поведінки [7, с. 23].

Спираючись на аналіз наукових джерел та власні спостереження вважаємо, що найбільш ефективними груповими методами роботи з педагогічно занедбанними дітьми є методи доручення, соціального навчання, закріплення позитивного досвіду, спільні ігри (сюжетно-рольові, настільні та ін.), метод «рівний-рівному» та ін. [1]. Зокрема, застосування методу доручення сприяє урахування інтересів та соціального досвіду дітей. Спільні ігри у роботі із занедбанними дітьми може використовуватися з профілактичною, превентивною спрямованістю для запобігання асоціальної діяльності дітей. Варто вказати про доцільність застосування методу «рівний-рівному», як спосіб подання та поширення достовірної інформації шляхом довірливого спілкування ровесників в межах організованої та неформальної соціальної роботи (спонтанне спілкування), яку проводять спеціально підготовлені молоді люди [1].

Таким чином, доцільно підібрані та ефективно проведенні групові методи роботи з педагогічно занедбанними дітьми сприяють отриманню учасникам впевненості, підвищується їх активність, внаслідок чого відбувається якісний стрибок у їхньому розвитку та проявах поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агарков О., Арободжиев А., Єрохіна Т., Кузьмін В. Технології соціальної роботи. URL: https://pidru4niki.com/73016/sotsiologiya/sotsialna_robota_naukovogo_znannya#58 (дата звернення 20.10.2023).

2. Бартош О. П. Окремі підходи до визначення поняття «діти групи ризику». *Global and regional aspects of sustainable development (Глобальні та регіональні аспекти сталого розвитку): матеріали 2-ої міжнародної науково-практичної конференції*, м. Копенгаген, Данія. 26–28 лют. 2021 р. С. 200–204. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/46934> (дата звернення 25.10.2023).

3. Єнгалічева І. В. Ігрові технології у соціальній роботі з дітьми групи ризику: переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2023. Вип. 2 (53). С. 48–51.

4. Єнгалічева І. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи з педагогічно занедбаними учнями: монографія. Черкаси: «Брама», 2015. 248 с.

5. Ліпко А. Робота з учнями «групи ризику»: методична розробка. Кривий ріг, 2016. 16 с. URL: <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-na-temu-roboty-z-uchnyami-grupi-riziku-11820.html> (дата звернення 22.10.2023).

6. Поняття «діти групи ризику». URL: <https://mojaosvita.com.ua/pedagogika/diti-grupi-riziku/> (дата звернення 18.10.2023).

7. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи: навч.-метод. посіб. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З РОЗВИТКУ НАВИЧОК КІБЕРГІГІЄНИ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Кива А. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
alinastarokozkogo@gmail.com*

Впровадження та застосування цифрових технологій є важливим серед численних інноваційних напрямків розвитку навчання і освіти в цілому. Розробляється безліч інформаційних сервісів, які можна впроваджувати і ефективно використовувати в навчальному процесі та для свого професійного розвитку. Багато споживачів користуються такими цифровими ресурсами, але не займаються питаннями захисту даних. Але захист інформації є дуже важливим, оскільки часто використовуються особисті дані дітей та підлітків. Тому важливими є питання безпеки в інтернеті, що є особливим компонентом ширших ідей кібербезпеки та комп'ютерної безпеки, що включає в себе такі складові як: безпека браузера, поведінка в Інтернеті, безпека мережі.

Мета статті полягає в визначенні змісту роботи соціальних педагогів з формування у дітей навичок кібергігієни.

Міжнародні дослідження, зокрема проведене у 2015 р. опитування Global Privacy Enforcement Network (GPEN) у відповідь на занепокоєння щодо освітніх програм для дітей та веб-ресурсів, засвідчило, що дві третини з 1494 проаналізованих веб-сайтів і додатків не мали жодних засобів захисту, які дозволили б дітям (або їхнім батькам) обмежити розкриття особистих даних. Опитування GPEN 2016 року, присвячене IoT, підтвердило, що 59% досліджених та проаналізованих пристроїв IoT не надають належної інформації про те, як вони збирають,